

Чоботько Ігор Ігорович

викладач кафедри фізичного виховання
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЙНОЇ ТЕНДЕНЦІЇ ДОСЯГНЕННЯ УСПІХУ У МАЙБУТНІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СЕРЕД КУРСАНТІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Якісна підготовка молодих фахівців передбачає, перш за все, підвищення якості і ефективності всього процесу навчання у вищому навчальному закладі. На сьогодні гостро стоїть питання пошуку нових форм організації навчального процесу і вдосконалення методики навчання. Корегування засобів і методів навчання має бути пов'язане із зниженням рівня фізичного здоров'я та фізичної підготовленості хлопців та дівчат.

Життєві домагання майбутніх поліцейських як соціально-психологічний механізм самоздійснення і саморозгортання особистості, дозволяють моделювати бажане майбутнє відповідно до осмислених поставлених життєвих завдань і соціальних очікувань. Мотиваційно-ціннісні характеристики життєвих домагань відображають мотивацію досягнення, ієрархію цінностей і сфер самореалізації, особистісні смисли професійної діяльності, життєві цілі і рівень їхньої осмисленості тощо. Операційно-регуляційні характеристики життєвих домагань майбутніх правоохоронців відображають їх ефективну самостійність, надійність і гнучкість, гендерно-рольові стереотипи та співвіднесені з ними професійні й соціальні роль [1].

Для хлопців та дівчат мотиваційна тенденція до досягнення успіху, при чому їх результати значущо не відрізняються ($15,14 \pm 2,19$ у хлопців, $15,42 \pm 2,44$ у дівчат). Для 3-го курсу характерно пониження результатів до $13,71 \pm 2,81$ у хлопців та $13,51 \pm 4,31$ у дівчат, що показує наближення до невизначеної тенденції між орієнтованістю на успіх та уникненням невдачі з переважанням першої. Однак на 4-му курсі у дівчат результат стає ще нижчим – $13,22 \pm 3,35$ та значно відрізняється від результатів на 1-му курсі.

Таким чином, хлопці 4-го курсу є більш орієнтованими на успішність та професійне зростання та готові ставити перед собою довгострокові, проміжні й близькі цілі, прагнуть застосувати стратегію й тактику їх досягнення, порівняно з дівчатами, які більш орієнтовані на зовнішній бік процесу навчання, орієнтований на формальний успіх, досягнення оцінного результату.

Проведений аналіз емпіричних даних показав, що для хлопців 1-го курсу у ієрархії цінностей найбільш актуальною є досягнення ($49,71 \pm 4,34$), високе матеріальне становище ($48,43 \pm 4,76$), духовна задоволеність ($47,85 \pm 4,56$), активні соціальні контакти ($47,14 \pm 2,54$). Найменш виразною цінністю є креативність ($41,71 \pm 5,84$) [2].

Тому для хлопців найбільш важливими є цінності: постановки й вирішення конкретних життєвих завдань як головних життєвих факторів,

звертання до факторів матеріального благополуччя як головному сенсу існування, керівництво моральними принципами, установлення сприятливих відносин у різних сферах соціальної взаємодії, розширення своїх міжособистісних зв'язків, реалізація своєї соціальної ролі.

Для дівчат найбільшу цінність становить збереження індивідуальності ($49,14 \pm 4,12$), духовна задоволеність ($46,89 \pm 4,86$), досягнення ($45,42 \pm 7,21$), активні соціальні контакти ($45,23 \pm 6,33$). Найменш виразною цінністю є креативність ($39,12 \pm 4,47$). Це свідчить, що дівчата насамперед керуються такими цінностями як: перевага власних думок поглядів, переконань над загальноприйнятими, захист своєї неповторності й незалежності, керівництво моральними принципами, постановки й вирішення конкретних життєвих завдань як головних життєвих факторів, установлення сприятливих відносин у різних сферах соціальної взаємодії, розширення своїх міжособистісних зв'язків, реалізація своєї соціальної ролі.

Результати дослідження локусу контролю майбутніх поліцейських показали у загальному зниження рівня інтернальності у курсантів обох статей з переходом на старші курси. Так, за шкалою загальний рівень інтернальності досліджуваних показав, що у курсантів хлопців на 1-му курсі проявився інтернальний локус контролю ($27,85 \pm 5,08$), що свідчить про їх відповідальність за діяльність, за відсутності зовнішнього контролю, розгляд значимих подій як результат власних зусиль. У дівчат на 1-му курсі також проявляється інтернальність, вони демонструють стійкість до зовнішніх соціальних впливів, мають свою точку зору, здатні ефективно використовувати свій час, як і хлопці мають конкретні цілі навчально-професійної діяльності. Загальна інтернальність хлопців 2-го курсу знижується до межового рівня.

Рівень інтернальності у професійній діяльності курсантів-хлопців 1-го курсу є високим ($12,14 \pm 3,38$), що свідчить про їх націленість на конкретну мету навчальної діяльності та їх важливість у майбутній професійній діяльності. У дівчат на 1-му курсі цей показник є дещо нижчим ($10,43 \pm 2,43$) та майже не змінюється на 3-му ($10,75 \pm 2,1$). У хлопців цей показник значно знижується на 3-му курсі ($8,57 \pm 2,05$, ра потім зростає до середнього рівня на 4-му курсі ($9,14 \pm 2,19$).

За шкалою готовності до самостійного планування, здійснення діяльності і відповідальності за неї курсанти-хлопці показали поступове зниження показника від високого рівня на 1-му курсі ($6,01 \pm 1,46$) до рівня вищого за середній на 3-му ($5,29 \pm 1,38$) [3,4].

Отже, мотиваційно-ціннісних характеристик життєвих домагань майбутніх поліцейських показало, що протягом навчання у хлопців відбувається підвищення мотивації досягнення успіху, а у дівчат цей показник знижується. Провідними цінностями хлопців стають високе матеріальне становище, досягнення, саморозвиток та активні соціальні контакти, у дівчат – саморозвиток, духовна задоволеність, власний престиж та креативність. Для реалізації цих цінностей хлопці обирають навчання та професійну сферу, а дівчата ще й сімейне життя. У дівчат на відміну від хлопців спостерігається

тенденція до зниження показників смисложиттєвих орієнтацій з переходом на старші курси.

Результати дослідження операційно-регуляційних характеристик життєвих домагань показало, що для майбутніх правоохоронців хлопців характерним є підвищення тенденції щодо звернення до стереотипного вирішення проблемних ситуацій під час оволодіння фахом, що свідчить про закріплення їх статоворольових образів у самосприйнятті та узгодження їх з соціально встановленими суспільними нормами, хлопці свідомо прагнуть відповідати таким соціальним експектаціям. У майбутніх правоохоронців дівчат підвищується закріпленість у самосприйнятті статоворольових образів, узгоджених з соціально встановленими суспільними нормами, лише відносно їх гендерних ролей та соціального оточення, а стосовно власного майбутнього та життєвих цілей відбувається зниження свідомого бажання відповідати цим соціальним експектаціям. Така динаміка може бути пояснена специфічністю професійної діяльності, якою вони оволодівають під час навчання, що закономірно в контексті досліджень професійної придатності та здібностей особистості до різних видів діяльності, правоохоронної у тому числі. Разом з тим відбувається загальне зниження інтернальності майбутніх правоохоронців обох статей, та як наслідок їх здатності до саморегуляції.

Бібліографічні посилання

1. Барко В. І. Професійний відбір кадрів до органів внутрішніх справ (психологічний аспект): [монографія] / В. І. Барко. К.: Ніка-Центр, 2002. 296 с.
2. Долгих Л. М. Вплив статоворольових стереотипів на кар'єрні домагання молоді : дис. канд. психол. наук : 19.00.05 "Соціальна психологія; психологія соціальної роботи" / Л. М. Долгих; Інститут соціальної та політичної психології АПН України. К., 2007. 187 с.
3. Ксенофонтова Е. Г. Исследование локализации контроля личности – новая версия методики "Уровень субъективного контроля" / Е. Г. Ксенофонтова // Психологический журнал. 1999. Т. 20, № 2. С. 103–114.
4. Шадриков В. Д. Способности, одаренность, талант / В. Д. Шадриков // Развитие и диагностика способностей / Под ред. В. Н. Дружинина, В. Д. Шадрикова. М. : Наука, 1991. С. 7-21.